

[Dit document is onderdeel van de publicatie De familie Van Wijk. Zie voor de verzamelde gegevens over mijn voorouders <https://familiesporen.wordpress.com/>.]

De familie Van Wijk

Genealogisch onderzoek naar de Leidse voorouders van Pietje Poptie

K.J.F. van Veen

Van Wijk

*Good reader, blame not the
wrytter for that, that is
missing in this booke is
not his faulte.
What he hath founde
as near as possybell he
coude, he hath set downe.*

From an old English Parish Register - 1592 - ^{A)}

*'t Is door vreemde, dat 't landt
volckrijck wordt, daar sijne macht
meest in bestaet, die van buijten
kommen, hier nederslaen, trouwen
ende vermenigfuldigen. Want als
men in de groote steden van
Hollandt de vreemde met haer
kinderen ende kintskinderen
afsonderde, soo soude de rest een
minsten hoop maecken.*

Leiden, 1999

^{A)} Verwijzing ommezijde: zie hoofdstuk Literatuur.

Uitgave & vormgeving: K.J.F. van Veen

Eerste druk

Leiden, 1999

Deze voor internet bewerkte versie van de eerste druk

Oosterbeek, 2016

Toelichting voor internet bewerkte versie

Voor een betere leesbaarheid op internet is het lettertype uit de eerste druk hier omgezet in Calibri 10. Deze versie bevat enkele tekstuele correcties en aanvullingen. Vanwege de omvang van het oorspronkelijke bestand zijn nauwverwante groepen voorouders in afzonderlijke bestanden ondergebracht. Zo ook de kwartierstaten en deze inleiding met statistiek en literatuurvermeldingen. De inhoudsopgave is nu per bestand opgedeeld en daarin opgenomen. Afbeeldingen en blanco pagina's zijn weggelaten. De foto's zullen bij afzonderlijke blogs op de website verschijnen. Tot slot zijn enkele privacygevoelige details verwijderd.

Alle aanvullingen, opmerkingen en opbouwende kritiek via het contactformulier op de website www.familiesporen.wordpress.com worden op prijs gesteld.

Copyright: © 2016, K.J.F. van Veen, Oosterbeek.

Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag zonder voorafgaande toestemming van de uitgever worden overgenomen.

Voor u ligt het verslag van de zoektocht naar een deel van mijn voorouders, die in het voorjaar van 1995 begon. Vorig jaar kwam een soortgelijke beschrijving gereed over het wel en wee van twee andere voorouderlijke geslachten en hun aanverwanten. Daarin ging de aandacht uit naar de families Boekooy en Stouten. Nu valt de familie Van Wijk en consorten deze eer te beurt.

Enkele zeer markante personen die hiertoe behoren, zijn de oprichters van de bij oudere mensen nog bekende dekenfabriek Gebr Van Wijk en Co, die aan vele honderden Leidenaren gedurende een eeuw werk bood. Een andere telg uit deze familie legde tweehonderd jaar eerder een fraaie kunstverzameling aan. Verder maken we kennis met geslachten uit binnen- en buitenland, die soms dubbele voorouders voortbrengen, zoals leden van de families Rondeau en Chaudron uit Sedan. Binnen de gevluchte families deden nu lang vergeten verhalen over de tocht naar het noorden de ronde. En er is een egodocument bewaard gebleven over een prachtige geschiedenis uit de tijd van Napoleon. Voor één bijbehorend gezin maak ik overigens een uitzondering. Over de familie Focker valt namelijk zo bijzonder veel te vertellen, dat ik daaraan een apart boek wijd. Het zal dit verslag te zijner tijd completeren.

Qua lief en leed veranderde er weinig de afgelopen vijfhonderd jaar. We treffen hier mensen aan die een lang en redelijk goed bestaan hebben, maar ook personen die een groot deel van hun leven diep in de schulden zitten of gezinnen die door een pestepidemie bijna volledig uitgeroeid worden. De meeste mensen blijven zeer honkvast nadat ze eenmaal in Leiden terecht gekomen zijn. Ze kopen huizen, kibbelen met hun burens over een schutting, bouwen een eigen zaakje op of doen juist beroep op armenzorg. Ze leiden hun knechten op, bezoeken de kerk, trouwen, krijgen kinderen, betalen belasting en stellen hun testament op. Dan blijkt vanzelf wie favoriet en wie uit de gratie is. Een enkeling gaat het grote avontuur tegemoet en zoekt een minder voorspelbare toekomst in de Oost.

De hier besproken mensen zijn via het huwelijk van Jansje van Wijk (dochter van Dirk van Wijk en Grietje Dee) allemaal verbonden met het geslacht Poptie. Mijn overgrootmoeder "Pietje" Petronella Susanna Poptie is haar kleindochter.

Toen ik aan dit onderzoek begon, was ik het meest nieuwsgierig naar de onderstaande aspecten. Zij vormen de leidraad voor dit nog lang niet afgesloten onderzoek.

- a. Wie zijn mijn voorouders?
- b. Wat deden ze (beroep, nevenfuncties)?
- c. Waar kwamen zij oorspronkelijk vandaan (uit welke plaats, in welk land)?
- d. Woonden er voorouders in Leiden, ten tijde van het beleg en ontzet van de stad in 1574?
- e. Wat is er waar van het verhaal dat één van de Poptie's (betovergrootvader van moederszijde?) beroofd en vermoord is?

De laatste vraag wordt nog niet in dit boek beantwoord, omdat die een andere dan de hier besproken families betreft. De persoon in kwestie komt wel terloops ter sprake als de echtgenoot van Jansje van Wijk.

Hoe het met de rest van de antwoorden gesteld is, kunt u hierna lezen.

Leiden, september 1999

Alfabetische lijst voorouderlijke echtparen	pag.	6
--	------	---

Inleiding

Verloop van het onderzoek en werkwijze	pag.	8
De toekomstplannen	pag.	8
De gezinsbeschrijvingen	pag.	9
Juridisch en verouderd taalgebruik (woordenlijst)	pag.	10
Leiden, stad van vluchtelingen	pag.	11
De Leidse textielnijverheid en de familie Van Wijk	pag.	11
Levenskansen in vroeger eeuwen	pag.	12

Kwartierstaten familietak Van Wijk en aanverwanten [apart document]

Gezinsbeschrijvingen [verdeeld over aparte documenten op internet]

Van Wijk tot in de twintigste eeuw (zijtakken)	pag.	13
---	------	----

Statistiek

Inleiding	pag.	19
Van Wijk en aanverwanten, plaatsen van herkomst buiten Leiden	pag.	19
Van Wijk en aanverwanten, volgorde van aankomst in Leiden	pag.	20
Zwangere bruiden en voorechtelijke kinderen	pag.	22
Gemiddelde leeftijd bij het eerste huwelijk	pag.	22
Aantal huwelijken per voorouderlijk paar	pag.	23
Huwelijksgetuigen in relatie tot de bruid en bruidegom	pag.	24
Beroepen	pag.	24
Bedeelden	pag.	26
Frequentie voornamen	pag.	26
Volle wezen	pag.	27
Huizenbezit	pag.	28
Adressen	pag.	28

Literatuur

Bronvermelding (noten in tekst)	pag.	30
Geraadpleegde en aanbevolen literatuur	pag.	31

Alfabetische lijst van voorouderlijke echtparen

Binnen deze lijst is als volgorde aangehouden: 1. de familienaam van de man zonder rangschikking naar spelling; en binnen de familienamen: 2. de generaties. Paren waarvan zowel de voornaam van de man als van de vrouw onbekend is, staan hier niet bij.

Man	Vrouw	Huwelijk	Generatie
Ary Benth	[Neeltje Pieters	ca 1640]	12
Pierre Bonte	Cathalina Claris	ca 1605	13
Pierre Chaudron	Elisabeth Hubert	1679	10
Jean Chaudron	Marquerite Davane	1641	11
Guillaume Chaudron	Alix Grandjean	ca 1615	12
Thiery Davane	Marie Hameau	ca 1615	12
François Dee	Catharina Schiering	1766	07
Estienne Dee	Judith Poit	1745	08
Francois Day	Susanne Chaudron	1720	09
Simeon Elin	Marie Lienard	1634	12
Job Fassijn	Abigael Jonkhans	1753	08
Cornelis Fassijn	Jannetje Heese	1723	09
Job Corn. Fassijn	Geertruyd Reijersdr.	1693	10
Cornelis Jobszn Fassijn	Annetge Jans de Raet	ca 1663	11
Jop Henry Fassin	Sara Cornelis van der Ha	1632	12
Joris Claes Focker	Marijtgén Gerritsdr.	ca 1560	13
Leendert Fijngeland/Blom?	Maartje Jans	ca 1670	10
Abraham Heese	Jannetje Martijn	1683	10
Abraham Heese	Jannetje Robijn	1659	11
Frans de Hese	Jacquemijntge Palmeters	1617	12
Harmen de Hese	Jannetgen Hont	1592	13
Jan de Heese	Willem(ijntje) ...	ca 1555	14
Daniel Hubert	Marie Larbre	1644	11
Pieter Jonkhans	Maria van Sonneveldt	1725	09
Jurriaen Kampman	Harmijntje Krooneman	ca 1720	09
Gillis de Keuwer	Magdalena Bogaerts	1606	11
Sypriaen de Keuwer	Jannetje Roels	ca 1580	12
Salomon de Clerq	Janneken van den Bossche	1594	12
Mahieuw ...	Jacobmijntje Andries	ca 1595	13
Salomon de Larbe	Marquerite Bourgois	ca 1615	12
Noël de Larbre	Jeanne Bruneau	1584	13
Jan van der Linde	Janneken Brokkaer	ca 1595	13
Staets Pieters van Loo	Sara Fransdr. Paeijsfee	ca 1651	11
Abraham Martijn	Anna Schrijver	1661	11
Jean Martijn	Jenne Nicola	ca 1625	12
Jacob Louris van der Meer	Grietjen Mahieuws	1626	12
Louris van der Meer	Beatrix van den Bossche	1601	13
Jan Hendrik van der Meij/Denij	Annetgen Pijnakers	1646	11 <i>onzeker</i>
Willem Meijer	Maria ...	ca 1590	14
Caerl Olivier	Tabitha de Bels	1600	13
Caerl Willemszn Olivier	Maeijcken ...	ca 1573	14
Gerard Picard	Marie Elin	1662	11
Jan Platteel	Stephora Caerels Olivier	1631	12
Klaas van Poelgeest	Maartje Dircks van Willick	1691	10
Frans Klaas van Poelgeest	Geertje Ariens Benth	1662	11
[Claes van Poelgeest Franszn	Leentje Huyberts	ca 1635	12]
Thomas Poit	Maria Rondeau	1712	09
François Robijn	Maertgen van der Linden	1631	12

Man	Vrouw	Huwelijk	Generatie
Franchoys Robijn	Jaacquemijntje van der Walle	1605	13
Jean Rondeau	Jeanne Picard	1687	10
Jean Rondeau	Susanna Bala	ca 1660	10
Evert Hendrik Schiering	Johanna Petronella Kampman	1742	08
Gerrit Schrijver	Jannetgen Bonte	1638	12
Wijnandt Schrijver	Anna Meijers	1616	13
Barent Sonneveld	Marijtge van Loo	1693	10
Gerrit Barendse Sonneveld	Marija Jans Platteel	1656	11
Barent Janszn. van Sonneveld	Grietje Jorisdr. Focker	1606	12
Jan Badewijnszn van Sonneveld	Elstgen Pietersdr.	ca 1575	13
Jan van Toorenvliet	Geertie van Poelgeest	1711	09
Jan Jansz van Toornvliet	Barber Jans Denij/de Meij	1685	10
Jan Pieters van Toornvliet	Beatrix Jacobs van der Meer	1658	11
Pieter Leenders van Toornvliet	Lijsbeth Jans van Gaeijsbeeck	ca 1630	12
Dirck [Janse] van Wilck	[Maertje Cornelis]	ca 1665	10
Dirk van Wijk	Grietje Dé	1798	06
Dirk van Wijk	Johanna Fassijn	1774	07
Jan van Wijk	Maria (van) Toorenvliet	1732	08
Thomas Jans van Wijk	Grietje Leenderts/Jansdr/Blom	1701	09
Jan Thomaszn. de Naet [v.Wijk]	Jannetje Gillis de Keuwer	1647	10
Thomas Jansz Aernaert [v.Wijk]	Maertge Salomons de Clerq	1623	11

Generatie 00	K.J.F. van Veen	
Generatie 01	J. van Veen* & P. Bredewold	
Generatie 02	Bredewold** & Van der Steen	
Generatie 03	Van der Steen*** & Poptie***	
Generatie 04	Poptie & Boekooy***	
Generatie 05	Poptie & Van Wijk	Boekooy & Stouten***

- * Van Veen: voorouders uit Delft en de Bollenstreek. In Leiden vanaf circa 1840.
** Bredewold: voorouders uit Zwolle en Duitsland. In Leiden deels vanaf circa 1800.
*** Van der Steen, Poptie, Boekooy en Stouten: vier Leidse families met voorouders uit Frankrijk, België, Duitsland, Engeland en Holland.
-

Verloop van het onderzoek en werkwijze

Het leeuwendeel van de gegevens over de hierna besproken families komt uit het Gemeente-archief Leiden en in mindere mate uit het Rijksarchief plus het Centraal Bureau voor Genealogie in Den Haag. Het archief van de stad Leiden, in de Gouden Eeuw na Amsterdam de grootste stad van de republiek, is zeer omvangrijk en gevarieerd. Daarnaast heb ik enkele andere archieven in plaatsen van herkomst bezocht, zoals Gouda, Delft, Haarlem en Amsterdam en Colchester (Engeland).

Standaard heb ik gezocht naar alle doop, trouw en begraaf (dtb)-gegevens van de gezinsleden (ouders en kinderen), de doopgetuigen bij de kleinkinderen, informatie van de Weeskamer en gegevens over huizenbezit. Ik heb ook gekeken of de leden in de indices van Civiele Zaken en het Criminele Vonnisboek voorkwamen, en of zij in bevolkings- en belastingregisters genoteerd waren. In geval van twijfel over bijvoorbeeld ouders heb ik structureel alle mogelijke personen nagetrokken. Met name getuigen zijn zeer belangrijk gebleken voor de betrouwbaarheid van vermeende verwantschap. Naast de bovengenoemde redelijk voor de hand liggende bronnen, heb ik ook enkele andere stukken die om aandacht vroegen nagetrokken, zoals een lijst van bededen in 1795 en de bij de weesmeesters achtergebleven boedelbeschrijvingen.

Op de gezinskaarten van het lopende onderzoek heb ik steeds de gegevens in een vaste volgorde gegroepeerd om iets vlot terug te kunnen vinden en te zien of een onderdeel compleet is. Op de gezinskaarten die u in dit boek aantreft, heb ik echter zoveel mogelijk een chronologisch verhaal neergezet. Hierdoor ontstonden tijdens het schrijven soms heel andere invalshoeken, wat weer tot vragen leidde. Daarom ben ik tot het allerlaatste moment blijven zoeken naar meer details. Een onderzoek als dit is nooit helemaal klaar, maar je moet toch eens een grens trekken wil je iets kunnen afronden.

De toekomstplannen

Het Boekooy/Stouten-boek dat in september 1998 verscheen, is de eerste van een reeks. Dit verslag over de Van Wijk-tak zal worden gevolgd door een beschrijving van de familie waar het mij oorspronkelijk om ging, namelijk de Poptie's. Deze familietak is reeds grotendeels op papier gezet, maar er moet nog veel informatie in secundaire bronnen te vinden zijn. Voor een goed uitgewerkt verhaal kan het ook geen kwaad om enkele archieven in het buitenland te bezoeken. In dat opzicht leiden vele wegen naar Sedan. Afhankelijk van de nieuwe vondsten zal het vermoedelijk nog ongeveer een jaar duren voordat het derde onderzoeksverslag verschijnt.

De familie Van der Steen treedt in het vierde deel voor het voetlicht. Net als het geval is bij de andere takken, brengen meerdere hierna besproken opeenvolgende generaties hun leven door als Leidse textielarbeider. *Uiteraard*, zou ik nu bijna zeggen, zitten daar heel wat immigranten tussen, waaronder leden van de familie Chaudron en Stouten. Tot zover betreft het nog uitsluitend familie van mijn moeders' moeder.

Waarschijnlijk ga ik hierna verder met mijn vader's familie (Van Veen) en behandel ik als laatste de overige families aan moederszijde: Bredewold & Reinke samen met al hun aanverwanten. Het is mijn bedoeling om uiteindelijk op deze wijze het verhaal van al mijn voorouders van zowel vaders- als moederszijde op papier te krijgen. Ik hoop ten eerste dat ik in meerdere opzichten in staat zal blijven dit "levenswerk" en meerjarenplan af te maken!

De gezinsbeschrijvingen

De manier waarop ik de gezinnen presenteer, wijkt enigszins af van wat in andere genealogische boeken gebruikelijk is. Vóór alles wilde ik mijn voorouders als mensen van vlees en bloed neerzetten, niet als "nummer 13282" in een stamreeks. Daarom heb ik gekozen voor een chronologische opzet van volgorde en verhaal. De eerste die vanaf mijn oma gezien bekend werd, was haar moeder Petronella Susanna Poptie, daarna pas haar ouders en grootouders. Van onderaf volgen de gezinsbeschrijvingen de lijn van de kwartierstaatschema's. Zo gaat het van het heden terug naar het verleden. De gezinsbeschrijvingen zelf zijn eveneens chronologisch, in die zin dat ze gewoonlijk aanvangen met het huwelijk van de ouders, waarna de geboorten van de kinderen volgen en ruim twintig jaar later weer hun huwelijken, et cetera. Evenzeer is het belangrijk om in een oogwenk de structuur van het gezin te kunnen doorzien. Een verslag in verhaalvorm verhuult dat juist een beetje. Daarom heb ik het eerste deel van mijn basisgezinskaarten aangepast en dat bovenaan elk hoofdstuk gezet. Dit gedeelte vereist een korte toelichting.

Generatienummering. De nummering begint bij mijn ouders met 01, grootouders zijn generatie 02, overgrootouders generatie 03, bed-overgrootouders generatie 04, et cetera.

Naam:	Meestal de spelwijze bij huwelijk of de dan gangbare schrijfwijze. (Zie hierna meer.)
Geboren:	Voor 1812: de doopdatum (geboorte enkele dagen daarvoor) tenzij geboortedatum expliciet in een bron genoemd is; na 1812: de geboortedatum.
Overleden:	Voor 1812: de week waarin iemand begraven werd, tenzij de exacte overlijdensdatum bekend is, na 1812: de overlijdensdatum.
Adres:	Altijd in Leiden, tenzij anders vermeld. Straatnamen staan in oorspronkelijke spelling.
Beroep:	Bij vrouwen staat standaard huisvrouw. De meesten zullen bijverdiend hebben met bijvoorbeeld spinnen. Wederom in oorspronkelijke spelling.
Vader:	Spreekt voor zich, moeder idem.
Huwelijk:	Meestal de kerkelijke ondertrouw (vond circa drie weken voor het huwelijk plaats).
Kinderen:	Van het voorouderlijk paar zelf. De kinderen uit vorige of volgende huwelijken staan apart vermeld. Het <u>onderstreepte</u> kind zet de reeks voort.
[tekst]	Een gegeven uit andermans onderzoek, niet zelf gezien.

Een heel enkele keer staan hier data tussen van bronnen die ik in de beschrijving heb weggelaten.

Overigens heb ik een aversie tegen het consequent spellen van een naam in de tekst. Ten eerste is dat totaal niet realistisch gebleken en ten tweede wijzigden namen in de loop der eeuwen wezenlijk. Een Poptie is een Peaupetit of Pauptit, net zoals een Stoute een Hardy is. De om praktische redenen aangebrachte eenheid van spelling in de totaalindex is daarom volstrekt onwettelijk.

Wat de rest van de tekst in verhaalstijl betreft, verdienen de volgende tekens en codes aandacht. [tekst] in een akte eigen opmerking, toevoeging.

<i>cursief</i> in een akte	woord is niet goed leesbaar, gegeven onzeker.
f in een akte	oude schrijfwijze voor letter s.
(...) of ...	een deel van de tekst uit een akte weggelaten.
(aant.: tekst)	in archiefklapper door een onbekende toegevoegde aantekening.
w.s. / n.v.t.	waarschijnlijk / niet van toepassing (geen bloedverwantschap).
GAL / CBG	Gemeente Archief Leiden / Centraal Bureau voor Genealogie (Den Haag).
RA	Rijksarchief in Den Haag.
KO / RI-register	kerkelijke ondertrouw / "Raadhuis-inteeken register" (voor schepenen).
RK / NH	Rooms Katholiek / Neder Duijts, gereformeerd of Nederlands Hervormd.
HK / PK / MK / LK	Hooglandse kerk / Pieterskerk / Marekerk / Lootskerk. (Hervormd)
WK / Z	Waalse (Vrouwen-) kerk / rooms katholieke kerk "De Zon".
PB / VB / Bw	Papegaaijs Bolwerk / Valken Bolwerk / Bolwerk (begraafplaatsen aan de stadswal).
vD	Van Dale. Groot woordenboek der Nederlandse taal.
* / x / ⚰	geboortedatum / trouwdatum / overlijdensdatum.

De geboorte-, trouw- en overlijdensakten na 1811 heb ik gewoonlijk ingekort en de standaardzinnen zijn enigszins aangepast om langdradige herhalingen te vermijden. Dit geldt ook voor de standaard formuleringen in sommige notariële akten. Daarentegen is de spelling van de gegevens zoveel mogelijk letterlijk overgenomen.

De trouwakte van het ouderlijk paar zelf staat steeds omkaderd weergegeven. Voor de overzichtelijkheid gaat een korte opsomming van alle huwelijken van de kinderen vooraf aan hun trouwakten of ondertrouwinschrijvingen. Om een totaalbeeld van het gezin te geven, gezien door de ogen van de ouders, staan ook de trouwakten vermeld van de zoon of dochter die de lijn verder voortzet.

In hoegenaamd alle trouwakten van kinderen heb ik nadere gegevens van de aangetrouwde partij weggelaten. Binnen dit onderzoek heb ik mij steeds gericht op de *directe bloedverwanten*: vader, moeder, broers en zussen. Alleen als de familienaam van de aangehuwde persoon in één van mijn andere familietakken ook voorkomt, zijn meer gegevens overgenomen. Om dezelfde reden heb ik onbekende doopgetuigen bij kleinkinderen weggelaten. De daarbij genoemde getuigen dienen vooral als een soort bewijs om de band tussen de familieleden te bevestigen.

Voor de leesbaarheid en afbakening van gegevens zijn bepaalde onderzoekdetails vaak achterwege gelaten. Dit betreffen meestal meldingen als "Bonboek n.v.t." en gegevens van zijtakken. Aangezien dit boek onderdeel van een serie is, staan hier al verwijzingen naar nog te schrijven boeken over de rest van de familie (zoals de Poptie- en de Van der Steen-takken).

Over het algemeen staan in dit deel minder wetenswaardigheden over Leiden, de textielindustrie, de algemene en sociale geschiedenis van Holland en zijn bevolking. Die onderwerpen zijn namelijk in het eerste deel reeds beschreven. In dit verslag heb ik desondanks bepaalde zaken in beknopte vorm toch herhaald, bijvoorbeeld beroepsinformatie, zodat een lezer niet voor elke term terug hoeft te vallen op een technisch woordenboek. Daarnaast heb ik hier andere aspecten, die niet eerder aan bod kwamen zo mogelijk wel uitvoeriger beschreven.

Juridisch en verouderd taalgebruik

@ / @no	en / anno.
f 10:5:2	tien guldens, vijf stuivers en twee penningen.
Rijnlandse voet	= 0,308 meter, verdeelt in twaalf "duimen".
El	= 0,688 meter.
Rijnl. roede	= 3,7674 meter.
1 Pond Vlaams	= 6 gulden.
1 Rijnlandse morgen	= 6 hond = 600 roede = 0,8516 hectare.
Aanspreker/ bidder	persoon die familie en vrienden van een overledene ter begrafenis nodigt, diens dood aan de huizen aanzegt, met de bediening van de begrafenis belast is.

Attestatie	formele verklaring omtrent feit of toedracht.	
Bode met de roede	deurwaarder, ambtenaar bij gedwongen verkoop.	
Bulster	zak waarin het bed zit, strozak.	
Cessie	vrijwillig afstand doen van goederen door een schuldenaar ten behoeve van zijn crediteuren om gijzeling te voorkomen.	
Comparant	hij die voor een notaris, rechter enz. verschijnt om een akte op te laten maken, zich verantwoordt.	(compt.)
Commensaal	kostganger.	
Competent	(- van ouderdom) handelingsbekwame leeftijd.	
Condemneren	veroordelen.	
Custingbrief	ook: weefrentebrief, hypotheaire schuldverklaring.	(custbr:)
Declaratoir	rechtsverklarende uitspraak van een rechter.	
Deposant	hij die deponeert.	(dept.)
Gecaff.	= gecaffeerd = casseren? = vernietigen (van een hypotheekbrief).	
Halve bedde	(broer of zus van halve bedde) halfbroer, halfzus.	
Loco	plaatsvervangend.	
Meu(t)je, moei	tante.	
Reis/rijs	keer, bijvoorbeeld de eerste maal dat iets gebeurd is.	
Rendant	hij die in een rekeningprocedure rekening en verantwoording doet of moet afleggen.	
Repudiatie	verwerping van een erfenis, opheffing wettelijke verbintenis, weigering om een schuld te betalen.	
Requirant	het vorderen van een veroordeling of strafoplegging door het Openbaar Ministerie.	(reqt.)
Snaar	gemoedelijke aanduiding voor oud persoon of een oude kennis.	
Solemneel	plechtig.	
Suppliant	iemand die bij een autoriteit een verzoekschrift indient.	
	(suppl.)	
Testateur	iemand die een testament/verklaring op laat stellen.	(test.)

Leiden, stad van vluchtelingen

De twee belangrijkste kenmerken van al mijn Leidse voorouders, inclusief de Van Wijk-tak, zijn dat zij voor het overgrote deel afstammen van vroeg of laat naar Leiden gevluchte immigranten en dat nagenoeg alle familieleden plus aanhang werkten in de textielindustrie. Enkele jaren geleden stond de Sleutelstad als toevluchtsoord van verdrevenen en vervolgden door de eeuwen heen, in het teken van het vluchtelingenjaar. In het *Historisch Tijdschrift Holland* nr. 4/5 van oktober 1995^{B)} verscheen onder de kop *Leiden, stad van vluchtelingen*, geschreven door de heer P.J.M. de Baar een artikel over vluchtelingen in Leiden en een onderzoeksverslag over onder meer de familie Stouten. Daarin is een helder beeld geschept van de algemene leefsituatie van deze mensen in hun tijd. (Zie het verslag over de families Boekooy en Stouten en de GAL-studiezaal.)

De Leidse textielnijverheid en de familie Van Wijk

De levensgeschiedenis van deze mensen kan niet los gezien worden van de productieprocessen van het Leidse laken. Zij waren dag en nacht bezig met weven, verven, scheren, spinnen, etc. Ze woonden tussen andere textielwerkers, dronken samen bier in een vaantje en zaten naast beroepsgenoten in de kerk. Zij vierden aan dezelfde tafel als waaraan de belangrijke reders zaten, een buurtfeest en hun begrafenis werd mede door collega-gildeleden bekostigd. Vandaar dat een goede uitleg over het wel en wee rond het Leidse laken belangrijk is. Zie hiervoor *Stof uit het Leidse verleden. Zeven eeuwen textielnijverheid*, onder redactie van J.K.S. Moes en B.M.A. de Vries^{C)}. (Het verslag over Boekooy & Stouten bevat daaruit tekstdelen. Dit boek is onder andere in de Leidse openbare bibliotheek verkrijgbaar.)

Levenskans in vroeger eeuwen

Al onze voorouders zijn ooit een keer geboren. Op het moment dat ze ter wereld kwamen, hadden ze tot ongeveer 1870 minder dan 50% kans om volwassen te worden. Je kunt met recht zeggen dat alleen de sterksten overleefden. Hoe rijk mensen ook waren, ze wisten vroeger eenvoudigweg niet hoe ze een pasgeboren baby het beste konden verzorgen. Kinderen die in arme gezinnen werden geboren, en die komen zeker voor in deze familietak, kregen het nog zwaarder te verduren. In het boek *Gezinsgeschiedenis. Vier eeuwen gezin in Nederland*, onder redactie van Prof. Dr. G.A. Kooy^{D)}, wordt uiteengezet waarom hun kans op een goede start zo klein was. (Zie ook hiervoor het Boekooy & Stouten-verslag en de Leidse openbare bibliotheek.)

Naamdragers die leven tot in de twintigste eeuw en verwanten Gebrs. Van Wijk

Mijn verwantschap met de familie Van Wijk begint bij Jansje, dochter van Dirk van Wijk en Grietje Dee. Jansje's kinderen krijgen de achternaam van hun vader Johannes Poptie. Wanneer je wilt weten hoeveel mensen met de achternaam Van Wijk aan het begin van de twintigste eeuw nog in Leiden leven, dan ontdek je dat het er relatief weinig zijn. Genoeg zonen kwamen ter wereld, maar velen verlieten deze ook weer snel. Slechts een handvol mannelijke kandidaten zorgt voor nageslacht. Een geslacht dat begon bij hun verre voorouder Thomas Janszn. Aernaert [van Wijk].

Man	Vrouw	Huwelijk	Generatie
Thomas Jansz Aernaert [v.Wijk]	Maertge Salomons de Clerq	1623	11
Jan Thomaszn. de Naet [v.Wijk]	Jannetje Gillis de Keuwer	1647	10
Thomas Jans van Wijk	Grietje Leenderts/Jansdr/Blom	1701	09
Jan van Wijk	Maria (van) Toorenvliet	1732	08
Dirk van Wijk	Johanna Fassijn	1774	07
Dirk van Wijk	Grietje Dee	1798	06

Het volgende is gebaseerd op gegevens uit de klapper ondertrouw 1812-1898, GAL-gezinskaarten tot circa 1870 en het bevolkingsregister 1890-1920.

Generatie 11, 10 en 09: alleen de bovengenoemde voorouders brengen naamdragers voort.

Gen 08. Nakomeling zijn alleen mogelijk van de zonen Thomas, Jan, Pieter en Nicolaas van Wijk.

A1 **Pieter van Wijk en Elisabeth Hennebiek.**

B1.1 Huwelijk 29-07-1836 *Johannes Philippus Uding*, boekverkoper, 33 jaar met *Jannetje van Wijk*, tapster, 48 jaar. Akte 203, 11 augustus 1836, Johannes Philippus Uding, jongman van Leiden, boekverkoper op de Oude Singel, huwt met Jannetje van Wijk, jongedochter, oud 48 jaren, geboren te Leiden, tapster, wonende aan de Vliet, wijk 2 no. 16, dochter van Pieter van Wijk, overleden en van Elisabeth Hennebiek, overleden. Broer Jan van Wijk, oud 64, kabinetwerker, in de Zonneveltsteeg is getuige.

B1.2 Huwelijk 01-05-1823 *Antonius Middelkoop*, 32 jaar, met *Maria van Wijk*, koffieverkoopster, 45 jaar. Akte 86, 15 mei 1823, Antonius Middelkoop uit Culemborg, zonder beroep huwt met Maria van Wijk, oud 45 jaren, koffijverkoopster, wonende op de Pieterskerkgracht wijk 4 n 531, dochter van Pieter van Wijk, overleden te Leijden den 18-08-1819 en van Elisabeth Hennebiek, zonder beroep wonende op de Heerengracht, alhier tegenwoordig en toestemmende. Getuige is o.a. Jan van Wijk, oud 50 jaren, kabinetwerker, wonende in de Zonneveldsteeg, broeder der bruid.

Voor generatie 08 Van Wijk zijn alle huwelijken van mannen na 1780 nagekeken. De enige die verder nog kan passen is: KO YY184, 24-04-1797 Cornelis van Wijk, stoelenmakerskn., jongeman van Leijden, wonende op de Maren, vergeselschaft met Neeltje van Wijk zijn zuster wonende op de Vliet, huwt met Elisabeth Staal, jongedr van Leijden, wonende op de Heeregragt. Zij krijgen drie dochters en een zoon Hendrik, gedoopt 19-01-1802. De doopgetuigen geven geen uitsluitel over een al dan niet bestaande verwantschap met deze familie.

Gen 07. Nakomelingen mogelijk van Thomas, Jacob, Willem Frederik en Daniel van Wijk.

A1 Kinderen van **Thomas van Wijk** (geboren 22-02-1784) en **Maria Valintgoed**.

Kinderen: Dirk, Johannes, Thomas, Gerrit, Pierre en vijf maal NN (doodgeboren).

B1.1 Huwelijk 10-11-1826 *Dirk van Wijk*, leerlooier, 20 jaar met *Catharina Kuijters*, spinster, 23 jaar. Akte 255, 23 november 1826, Dirk van Wijk, jongman, oud 20 jaren, geboren te Leijden en gedoopt in de Pieterskerk op 16-04-1806, zoon van Thomas van Wijk, dekenstrijker en van Maria Valintgoed, schoonmaakster, wonende aan de

- Middelstegracht, beiden alhier tegenwoordig en toestemmende, huwt met Catharina Kuiters.
- B1.2 Huwelijk 26-06-1835 *Johannes van Wijk*, dekenwerker, 26 jaar met *Johanna Maria Zitman*, dubbelaarster, 20 jaar, dochter van Daniel Zitman en Anna Maria Smeekers. Akte 160, 9 juli 1835, Johannes van Wijk, jongman oud 26 jaren, geboren te Leiden op 08-12-1808, dekenwever, wonende in de Mirakelsteeg wijk 6 nr 1095, zoon van Thomas van Wijk, dekenwever, wonende in de Mirakelsteeg alhier tegenwoordig en toestemmende en van Maria Valkgoed (Valentgoed) overleden, huwt met Johanna Maria Zitman. Getuige o.a. Johannes Poptie, oud acht en dertig jaren, dekenwerker, wonende in de Galgstraat. [Man van Jansje van Wijk, zie Poptie generatie 05.]
- B1.2 Johannes van Wijk (geboren 08-12-1808 te Leiden en overleden 19-10-1844 te Delft) en Johanna Maria Zitman (geboren 01-12-1814).
Kinderen: Johanna Maria, Johannes, Maria Susanna, Daniel, Thomas.
- C1.2.1 Huwelijk 02-08-1861 *Johannes van Wijk*, (geboren 23-03-1838) fabriekwerker, 23 jaar, met *Jannetje Noest*, fabriekwerkster, 22 jaar. Zij krijgen zoon Johannes in 1862. Akte 214, 14 augustus 1861, Johannes van Wijk, jongman oud 23 jaar, fabriekwerker, geboren te Leiden, wonende aan de Langegracht, meerderjarig zoon van Johannes van Wijk overleden en van Johanna Maria Zitman, fabriekwerkster, wonende aan de Langegracht, huwt met Jannetje Noest.
- C1.2.2 Huwelijk 04-12-1863 *Abraham Serlier*, fabriekwerker, 25 jaar, met *Maria Susanna van Wijk*, (geboren 09-03-1840) 23 jaar. Akte 323, 16 december 1863, Abraham Serlier, huwt met Maria Susanna van Wijk, jongedochter oud 23 jaar, zonder beroep, geboren te Leiden, wonende aan de Langegracht, meerderjarige dochter van Johannes van Wijk, overleden en van Johanna Maria Zitman, zonder beroep, wonende aan de Langegracht.
- C1.2.3 Huwelijk 10-11-1870 *Daniel van Wijk*, (geboren 14-01-1842) fabriekwerker, 28 jaar met *Charlotta Frederica Hageman*, 26 jaar. Akte 279, 23 november 1870, Daniel van Wijk, jongman, oud 28 jaar, fabriekwerker, geboren te Leiden, wonende aan de Langegracht alhier, zoon van Johannes van Wijk, overleden en van Johanna Maria Zitman, zonder beroep, mede wonende aan de Langegracht, huwt met Charlotta Fredrika Hageman. [Marge: wettigverklaring zoon Johannes Daniël.]
- A2 **Jacob van Wijk** (geboren 14-06-1786) en **Jacoba Gelton** (overleden 21-12-1826).
Kinderen: Abram, Jacoba, Maria, Cornelia en NN 27-12-1816.
- B2.1 Huwelijk 10-10-1834 *Abram van Wijk*, wever, 24 jaar met *Johanna van der Linden*, winkelierster, 22 jaar. Akte 263, 23 oktober 1834, Abram van Wijk, jongman, oud 24 jaar, geboren te Leiden op 15-04-1810, wonende in de Rijnstraat wijk 3 no 272, zoon van Jacob van Wijk, dekenstrijker wonende in de Rijnstraat alhier tegenwoordig en van Jacoba Geldton of Getton, overleden te Leiden in 1826, huwt met Johanna van der Linden. [Marge: wettigverklaring dochter Jacoba, geboren te Leiden in april 1834.]
- B2.2 Huwelijk 22-04-1842 *Isaac van der Horst*, kleermaker, 19 jaar met *Jacoba van Wijk*, dienstbode, 28 jaar. Akte 80, 4 mei 1842, Isaac van der Horst, huwt met Jacoba van Wijk, jongedochter, oud 28 jaar, dienstbode, geboren te Leiden op 04-11-1830, wonende in de Groenesteeg, dochter van Jacob van Wijk, dekenwerker, wonende in de Groenesteeg, alhier tegenwoordig en van Jacoba Gelton, overleden. Broer Abraham, wever op de Nieuwe Rijn is getuige.
- B2.3 Huwelijk 25-10-1850 *Paulus den Houter*, tuinman, 21 jaar met *Cornelia van Wijk*, mutsenmaakster, 28 jaar. Akte 352, 6 november 1850, Paulus den Houter, huwt met Cornelia van Wijk, oud 28 jaar, mutsenmaakster, geboren te Leiden op 6 augustus 1822, dochter van Jacob van Wijk, dekenwerker, alhier tegenwoordig, wonende beide op de Uiterstegracht en Jacoba Gelton, overleden.
- B2.1 Abram van Wijk, wever (geboren 15-04-1810) en Johanna van der Linden (geboren 27-01-1834), winkelierster.
Kinderen: Jacoba, Jacob, Abraham Hendricus, Maria, Johannes, Izaak, Jansje, Paulus en Johanna.

- C2.1.1 Huwelijk 15-05-1863 *Martinus Kettenis*, letterzetter, 23 jaar met *Jacoba van Wijk*, (geboren 18-04-1834) 29 jaar.
- C2.1.2 Huwelijk 19-01-1866 *Jacob van Wijk*, (geboren 04-02-1838) smid, 27 jaar, met *Barta Pieterella Elisabeth Brachthuiser*, 19 jaar. Akte 13. Op 31-01-1866 huwt Jacob van Wijk, jongeman, oud 27 jaren, smid, geboren te Leijden, wonende te 's Gravenhage, zoon van Abraham van Wijk, fabriekwerker en van Johanna van der Linden, echtelieden alhier aan het Levendaal woonachtig, beide alhier tegenwoordig, met Barta Pieterella Elisabeth Brachthuiser, jongedochter, 19 jaren. Getuigen zijn o.a. Martinus Kettenis, oud 26 jaar, letterzetter en Daniel van Wijk, oud dertig jaren, kuiper, goede bekenden.
- C1.1.3 Huwelijk 10-04-1869 *Abraham Hendricus van Wijk*, (geboren 04-11-1839) gevangenbewaarder, 29 jaar met *Maria Hendrika Walter*, 20 jaar. Niet in Leiden getrouwd.
- C2.1.4 Huwelijk 24-06-1870 *Hendrik Cornelis Stoppendaal*, gevangenbewaarder 29 jaar, met *Jansje van Wijk*, (geboren 05-06-1856) dienstbode, 19 jaar.
- A3 (1) **Willem Fredrik van Wijk** (geboren 04-01-1789), fabrikant en **Jansje Zitman**. Kinderen: Willem Fredrik, sterft jong, Thomas, Willem Fredrik, Jansje, Catharina, sterft jong, Johanna Maria, Margaretha Cornelia, Christina Petronella Geertruida.
- B3.1 Op 24-11-1852 huwt *Thomas van Wijk*, jongman oud 34 jaren, fabrikant, geboren te Leiden op 22-01-1818, wonende aan de Heeregracht, zoon van Willem Fredrik van Wijk, fabrikant, aan den Heeregracht en van Jannetje Zitman, overleden 06-08-1828, met *Johanna Petronella van Driel*, jongedochter, 29 jaar, zonder beroep. Getuige is o.a. Willem Fredrik van Wijk, 33 jaar, fabrikant, broeder van de bruidegom, wonende op de Heeregracht.
- B3.2 (1) Huwelijk 07-11-1844 *Willem Fredrik van Wijk*, jongeman, oud 25 jaar, dekenfabriek, geboren te Leijden op de 6de november 1819, op de Heeregracht, zoon van Willem Frederik van Wijk, dekenfabriek, meede op de Heeregracht, alhier en Jansje Zitman, overleden, met *Cornelia Victoire Stegershoek*. Getuigen zijn o.a.: Dirk van Wijk, oud 66 jaar, zonder beroep, Oude Rhijn, Jan Flippo, 43 jaar, nachtwerker, Heeregracht. (2) Huwelijk te Gorinchem, *Willem Frederik van Wijk*, weduwnaar van C.V. Stegershoek, 31 jaar, fabrikant, geboren en wonende te Leiden, zoon van Willem Frederik van Wijk, fabrikant, wonende te Leiden en van Jansje Zitman, overleden, huwt met *Jacoba Verheij*, 28 jaar, zonder beroep, geboren en wonende te Gorinchem. Getuigen o.a. Willem Frederik van Wijk Senior, 62 jaar, fabrikant, Thomas van Wijk, 33 jaar, fabrikant.
- B3.3 Huwelijk 23-08-1844 *Meindert Huibert Fontein*, pottenbakker, 18 jaar, met *Jansje van Wijk*, mutsenmaakster, 23 jaar. Akte 218, 5 september 1844, Meindert Huibert Fontein, huwt met Jansje van Wijk, jongedochter oud 23 jaar, mutsenmaakster, geboren te Leijden op 05-08-1820, wonende op de Heeregracht, dochter van Willem Fredrik van Wijk, dekenfabriek, wonende op de Heeregracht alhier tegenwoordig en van Jansje Zitman, overleden.
- B3.4 Huwelijk 26-09-1845 *Hendrik Filippo*, nachtwerker, 22 jaar met *Johanna Maria van Wijk*, 21 jaar. Ouders: Jan Filippo en Geertruij Zitman & Willem Fredrik van Wijk en Jansje Zitman. Akte 249, 9 oktober 1845, Hendrik Philipppo, 22 jaar, nagtwerker, zoon van Jan Philipppo nagtwerker en Geertruij Zitman, echtelieden alhier tegenwoordig, wonende alle op de Oude Heeregracht, huwt met Johanna Maria van Wijk, oud 21 jaar, zonder beroep geboren te Leiden op 30-01-1824, dochter van Willem Fredrik van Wijk, dekenfabriek alhier tegenwoordig, wonende beide op de Heeregracht en van Jansje Zitman, overleden. Getuigen zijn Dirk van Wijk, oud zeven en zestig jaren, zonder beroep, wonende op de Oude Rijn, oom van de comparante, Willem Fredrik van Wijk oud zes en twintig jaren fabriek, wonende op de Heeregracht broeder van de comparante e.a. Dirk tekent: D^K van Wijk.
- B3.5 Huwelijk 15-02-1850 *Johannes de Vos*, smid, 25 jaar, (zoon van I. de Vos en Sara Flippo) met *Margaretha Cornelia van Wijk*, 24 jaar. Akte 55, 27 februari 1850, Johannes de Vos, huwt met Margaretha Cornelia van Wijk, oud 24 jaren, zonder beroep, geboren te Leijden op 29-12-1825, dochter van Willem Fredrik van Wijk, dekenfabriek, alhier tegenwoordig en wonende beide op de Heeregracht en van

- Jansje Zitman, overleden. Getuige is o.a. Dirk van Wijk, oud 71 jaar, zonder beroep, wonende op de Oude Rhijn, oom van de comparante. Broer van Johannes: Isaak de Vos is baggerman.
- B3.6 Huwelijk 30-04-1852 *Pieter van der Hoeven*, kantoorbediende, 23 jaar met *Christina Petronella Geertruida van Wijk*, 24 jaar. Akte 105, 12 mei 1852, Pieter van der Hoeven, huwt met Christina Petronella Geertruida van Wijk, jongedochter oud 24 jaar, zonder beroep, geboren te Leiden op 10-05-1827, wonende op de Heeregracht, dochter van Willem Fredrik van Wijk, fabrikant, wonende op de Heeregracht, alhier tegenwoordig en van Jansje Zitman, overleden. Getuigen zijn o.a. haar broers Thomas van Wijk, oud 34 jaar, fabrikant, wonende op de Heeregracht en Willem Fredrik van Wijk junior, oud 32 jaar, fabrikant wonende op de Heeregracht.
- B3.1 Thomas van Wijk (geboren 22-01-1818) en Johanna Petronella van Driel (geboren 12-02-1823), (Thomas is één van de twee gebroeders van Gebr. van Wijk & Co.) Kinderen: Jansje Engelina, Engelina, Willem Frederik, Govert, Johanna Petronella.
- C3.1.1 Huwelijk 05-09-1879 *Christiaan Hengeveld*, predikant, 27 jaar, met *Jansje Engelina van Wijk*, (geboren 20-03-1854) 25 jaar.
- C3.1.2 Huwelijk 13-03-1884 *Cornelis Reinhart Rijnenberg*, predikant, 27 jaar met *Engelina van Wijk*, (geboren 16-02-1856) 28 jaar.
- C3.1.3 Huwelijk 22-06-1883 *Willem Frederik van Wijk*, (geboren 07-03-1858) fabrikant, 25 jaar met *Anne Charlotte Christine Schalijs*, 20 jaar. Niet in Leiden getrouwd.
- B3.2 (1) Willem Frederik van Wijk (geboren 06-11-1819) en Cornelia Victorie Stegerhoek (geboren 04-04-1823, overleden 24-07-1849), (Willem Frederik is één van de twee gebroeders van Gebr. van Wijk & Co. en mede-oprichter/financier Diaconessenhuis.) Kinderen: Jansje Maria, NN, Cornelis, hij overlijdt vijf dagen na zijn moeder.
- C3.2.1 Huwelijk 17-11-1870 *Jerfaas Dirk Hufferman*, borstelmaker, 30 jaar met *Jansje Maria van Wijk*, (geboren 28-02-1846) 24 jaar. (Penningmeesteres Diaconessenhuis) Akte 291. Op 08-12-1870 huwt Jerfaas Dirk Hufferman, jongman oud 30 jaren, borstelmaker met Janse Maria van Wijk, jongedochter, oud 24 jaren, zonder beroep geboren te Leiden, wonende aldaar, dochter van Willem Fredrik van Wijk, fabrikant wonende mede te Leiden alhier tegenwoordig en van Cornelia Victoire Stegerhoek, overleden. Getuigen zijn Thomas van Wijk, oud 52 jaar, fabrikant, oom van de bruid, Jan Filippo, oud 23 jaar metselaar, neef van de bruid, Bertram Corts oud 56 jaar, fabrikant, allen wonende te Leiden. Marge-aantekening is erg vaag, maar vermoedelijk staat er dat het paar is gescheiden in 1886.
- B3.2 (2) Willem Fredrik van Wijk en Jacoba Verheij (geboren 27-09-1822 Gorinchem), (Willem Frederik is één van de twee gebroeders van Gebr. van Wijk & Co.) Kinderen: Willem Frederik, Wouter, Jacob, Thomas, Jacob.
- C3.2.1 Huwelijk 18-11-1880 *Willem Frederik van Wijk*, (geboren 21-06-1852) fabrikant, 28 jaar, met *Christina Jeannette Helfrich*, 22 jaar. (= W.F. Verheij van Wijk, firmant Gebr. van Wijk) Akte 371. Op 06-12-1880 huwt Willem Frederik van Wijk, jongman, oud 28 jaren, fabrikant, geboren en wonende te Leiden, zoon van Willem Frederik van Wijk, fabrikant en van Jacoba Verheij, zonder beroep, wonende te Leiden, beide alhier tegenwoordig met Christine Jeannetta Helfrich, jongedochter, oud 22 jaren. Getuigen zijn Thomas van Wijk, 65 jaren, fabrikant oom van de bruidegom, wonende te Leiden, Abraham Corts e.a.
- C3.2.2 Huwelijk 06-11-1884 *Wouter van Wijk*, (geboren 23-12-1853) assuradeur, 30 jaar met *Emilie Hunziker*, 26 jaar. Akte 301. Op 25-11-1884 huwt Wouter van Wijk, jongman, oud 30 jaren, assuradeur, geboren te Leiden, wonende te Amsterdam, zoon van Willem Fredrik van Wijk, fabrikant en van Jacoba Verheij zonder beroep, beide wonende te Leiden met Emilie Hunziker. Getuigen zijn Willem Frederik van Wijk, fabrikant, Thomas van Wijk, fabrikant.
- C3.2.3 Huwelijk 22-01-1881 *Thomas van Wijk*, (geboren 09-01-1858) fabrikant, 23 jaar, met *Antonia Johanna Elisabeth Bergman*, 23 jaar. (firmant Gebr. van Wijk) Huwelijk niet in Leiden.

- A3 (2) **Willem Frederik van Wijk** (weduwnaar van Jansje Zitman) en **Maria Pieterella Rinnaar** (geboren 03-11-1809).
Kinderen: Johannes Dirk, Dirk Frans, Jacobus Johannes, sterft jong, Sara Maria, Hendricus Jacobus, Jacobus Johannis, Fredrik Hendrik, sterft jong.
- B3.1 Huwelijk 22-01-1858 *Johannes Dirk van Wijk*, onderwijzer, 25 jaar met *Christina Adriana Bolland*, 21 jaar. Huwelijk buiten Leiden?
- B3.2 Huwelijk 12-12-1856 *Dirk Frans van Wijk*, fabrikant, wonende te Leeuwarden, 22 jaar, met *Elbertje Los*, 21 jaar, tijdelijk verblijf houdende te Leiden. Akte 215, 24 december 1856, Dirk Frans van Wijk, jongeman, oud 22 jaar, fabrikant, geboren te Leiden den 05-05-1834, zoon van Willem Fredrik van Wijk, fabrikant en van Maria Pieterella Rinnaar, echtelieden, wonende aan de Heerengracht, beiden alhier tegenwoordig, huwt met Elbertje Los. Broer Johannes Dirk van Wijk, oud 24 jaar, onderwijzer op de Heerengracht is getuige.
- B3.3 Huwelijk 15-07-1869 *Hendricus Jacobus van Wijk*, onderwijzer, 26 jaar met *Johanna Catharina Visser*, 29 jaar. Akte 184, 28 juli 1869, Hendricus Jacobus van Wijk, jongman oud 26 jaar, hulponderwijzer, geboren te Leiden, wonende aan de Heerengracht alhier, zoon van Willem Fredrik van Wijk, zonder beroep en van Maria Pieterella Rinnaar, echtelieden, wonende mede aan de Heerengracht, beide alhier tegenwoordig, huwt met Johanna Catharina Visser. Getuigen zijn o.a. Thomas van Wijk, oud 51 jaar, fabrikant en Johannes Dirk van Wijk, oud 36 jaar, onderwijzer, broeders van den bruidegom.
- B3.4 Huwelijk 24-01-1867 *Hendrik Filippo*, koopman, 43 jaar, weduwnaar van Johanna Maria van Wijk, huwt met *Sara Maria van Wijk*, 28 jaar. Akte 20, 6 februari 1867, Hendrik Filippo, oud 43 jaren, koopman, wonende in de Langegracht, weduwnaar van Johanna Maria van Wijk, meerderjarige zoon van Jan Filippo en van Geertruij Zitman, beide overleden, [dispensatie is verleend in verband met verwantschap], huwt met Sara Maria van Wijk, jongedochter, oud 28 jaar, zonder beroep, geboren te Leiden, wonende aan de Heerengracht, dochter van Willem Frederik van Wijk zonder beroep en van Maria Pieterella Rinnaar, echtelieden, wonende mede aan de Heerengracht, beide alhier tegenwoordig. Getuigen zijn Johannes Dirk van Wijk, onderwijzer, broeder, en o.a. Thomas van Wijk, 39 jaar, fabrikant, broeder. [De handtekening van deze Thomas is als die op de papieren van het Diaconessenhuis.]
- B3.1 Johannes Dirk van Wijk (geboren 07-10-1832) en Christina Adriana Bolland (geboren 20-11-1836).
Kinderen: Maria Petronella en Christina Johanna.
- C3.1.1 Huwelijk 04-05-1882 *Fredrik Pijper*, predikant, 23 jaar met *Maria Petronella van Wijk*, (geboren 17-12-1858) 23 jaar.
- C3.1.2 Huwelijk 04-01-1889 *Oei Tjoan Lee*, 25 jaar met *Christina Johanna van Wijk*, (geboren 15-02-1861) 27 jaar. Akte 9, 22 januari 1889 huwelijk van meester Oei Jan Lee, oud vijfentwintig jaren, zonder beroep, geboren te Neira / Banda / wonende te Leiden, meerderjarige zoon van Oei Soei Tjoan, luitenant der Chinezen en handelaar en van Tan Wan Nio zonder beroep, beiden wonende te Banda Neira, afdeeling Banda, residentie Amboina, beiden toestemmende blijkens akte, huwt met Christina Johanna van Wijk.
- B3.2 Dirk Frans van Wijk (geboren 05-05-1834) en Elbertje Los (geboren 07-10-1835).
Kinderen: Willem Frederik, Frans, Marijtje en Sara Maria.
- C3.2.1 Huwelijk 08-12-1887 *Frans van Wijk*, (geboren 24-01-1859) onderwijzer, 28 jaar, met *Henriette Nanette Bollinger*, 27 jaar.
- C3.2.2 Huwelijk 29-09-1892 *Johannes Gerard Marks*, onderwijzer, 29 jaar met *Marretje van Wijk*, 26 jaar.
- C3.2.3 Huwelijk 14-06-1894 *Willem Frederik Kret*, metselaar, 26 jaar (zoon van J. Kret en Elisabeth Catharina Filippo), met *Sara Maria van Wijk*, 26 jaar

- A4 **Daniel van Wijk** (geboren 08-10-1795) en **Catharina Geertruij van Rooijen**.
Kinderen: Johanna Elisabeth Geertruida, Abraham Daniel, Margaretha, Wilhelmina Jeannette, te Amsterdam en sterft jong, Margaretha Catharina Louisa.
- B4.1 Huwelijk 01-08-1851 *Pieter Kramers*, loodgieter, 23 jaar met *Margaretha Catharina Louisa van Wijk*, 24 jaar. Akte 213, 13 augustus 1851, Pieter Kramers, huwt met Margaretha Catharina Louisa van Wijk, oud 24 jaar zonder beroep geboren te Leiden op 05-02-1827, wonende op den Ouden Rijn, meerderjarig dochter van Daniel van Wijk, dekenfabriekur, wonende op het Levendaal, alhier tegenwoordig en van Catharina Geertruij van Rooijen, overleden te Amsterdam op 23-12-1835. Getuigen zijn o.a. Dirk van Wijk, oud 73 jaar, zonder beroep, wonende op den Ouden Rijn, Willem Fredrik van Wijk, oud 61 jaren, fabriekur op de Heerengracht, beide ooms van de bruid.

Gen 06. Nakomelingen mogelijk van Dirk van Wijk.

- A1 **Dirk van Wijk en Teunia Kroonraad**
- B1.1 (1) Huwelijk 28-03-1856 *Isaac van Pijpen*, kantoorbediende, 29 jaar met *Margaretha Maria Teunia van Wijk*, inbrenghster, 24 jaar. [Geen huwelijk in Leiden?]
- B1.1 (2) Huwelijk 04-07-1872 *Willem Cornelis van Dorp*, goudsmid, 32 jaar met *Margaretha Maria Teunia van Wijk*, 40 jaar, weduwe van Isaac van Pijpen. Akte 188, 17 juli 1872, Willem Cornelis van Dorp, jongman, 32 jaar, goudsmid, wonende in de Donkersteeg, huwt met Margaretha Maria Teunia van Wijk, oud 40 jaar, inbrenghster in stads bank van Leening, geboren te Noordwijk, wonende op de Bloemmarkt alhier, weduwe van Isaac van Pijpen, dochter van Dirk van Wijk, overleden en van Teunia Kroonraad, zonder beroep, mede wonende op de Bloemmarkt.
- B1.2 Huwelijk 19-08-1859 *Pieter Johannes Steinmetz*, onderwijzer, 28 jaar met *Wilhelmina Hendrika Catharina van Wijk*, (geboren 20-03-1834), 25 jaar. Zie haar buitenechtelijke dochter Catharina Johanna, geboren 28-01-1855, overl. 31-01-1855. Akte 242, 31 augustus 1859, Pieter Johannes Steinmetz, jongeman, 28 jaar, onderwijzer geboren te 's Gravenzande, wonende te Noordwijk, huwt met Wilhelmina Hendrica Catharina van Wijk, jongedochter 25 jaar zonder beroep, geboren te Leiden en wonende op de Papengracht, dochter van Dirk van Wijk, zonder beroep wonende aan den Ouden Rijn alhier en van Teunia Kroonraad, zonder beroep, tijdelijk verblijf houdende te Noordwijk, beide alhier tegenwoordig.

Inleiding

De volgende statistische gegevens voldoen niet aan wetenschappelijke voorwaarden. Zo is het aantal geturfde personen te gering en geven deze mensen ook geen dwarsdoorsnede van de Leidse bevolking weer. Toch vind ik het aardig om wat feiten op een rijtje te zetten om ze enigszins te kunnen toetsen aan de ideeën die ik over vroegere bewoners van de stad had. Zo heb ik bijvoorbeeld tot aan het begin van dit onderzoek altijd gedacht dat buitenechtelijke zwangerschappen vrijwel niet voorkwamen en dat scheidingen helemaal uit den boze waren. Eigenlijk had ik daarbij de niet-zo-representatieve eerste helft van onze twintigste eeuw voor ogen, waarin trouwens ook nogal wat werd verzwegen. Daarnaast kwam ik in wetenschappelijke publicaties overzichten tegen, waaruit conclusies voortkwamen die nogal afweken van hetgeen ik heb aangetroffen bij mijn familie.

Enkele vraagstukjes tracht ik nu via tabellen in kaart te brengen om ze te kunnen vergelijken met de bevindingen van anderen over een ruimer deel van de bevolking. Uiteraard betreft het overgrote deel gezinnen die in Leiden woonden tussen circa 1600-1850. Aangezien immigranten hun tradities niet van de ene op de andere dag allemaal overboord werpen, heb ik ook gegevens uit de tijd dat ze elders woonden meegenomen. Voor meer algemene informatie over de navolgende onderwerpen verwijs ik naar het Boekooy/Stouten-boek, hoofdstuk Statistiek.

Van Wijk en aanverwanten, plaatsen van herkomst buiten Leiden

Zoals in het voorwoord gezegd, was één van de belangrijkste vragen de plaats of het gebied waar mijn voorouders oorspronkelijk vandaan kwamen. Gerekend vanaf het heden terug in de tijd staat in het volgende overzicht de eerste voorouder (dus niet de stamouder) van een bepaalde familie die in een andere plaats geboren is dan Leiden. Vrijwel alle onderstaande personen kwamen tijdens hun jeugd naar Leiden, de buitenlanders meestal onder tamelijk chaotische omstandigheden.

Naam	Geb. circa	Plaats van herkomst	Land/Streek	Zie generatie gezin
Pieter Jonkhans	1700	't Tolhuis bij Lobith	Bra./D?	09 Jonkhans
Anna Meijer	1595	Aken	D	13 Schrijver
Evert H. Schiering	1720	Osnabruck	D	08 Schiering
Maeijcken de Clerq	1600	Colchester	Eng	11 Van Wijk
Thomas J.A. [van Wijck]	1600	Colchester	Eng.	11 Van Wijk
Magdalena Bogaerts	1580	Hastings	Eng.	11 De Keuwer
Jannetje Bonte	1615	Mouvaix	F	12 Schrijver
Susanna Chaudron	1595	Sedan	F	09 Day
Elisabeth Hubert	1662	Sedan	F	10 Chaudron
Jean Rondeau	1665	Sedan	F	10 Rondeau
Jeanne Picard	1666	Sedan	F	10 Rondeau
Thomas Poit	1690	Sedan	F	09 Poit
François Day	1695	Sedan	F	09 Day
Wijnant Schrijversz.	1592	Hertogdom Limburg	Lim.	13 Schrijver
Sara F. Paijffe	1625	Amsterdam	N.Hol.	11 Van Loo
Grietjen Mahieuws	1600	Haarlem	N.Hol.	12 Van der Meer
Caerl Olivier	1575	Belle	VI.	13 Olivier
Maeijcken van der Linde	1603	Belle	VI.	12 Robijn
Harman de Hese	1567	Hontschoote	VI.	13 Hese
Jannetgen Honts	1570	Hontschoote	VI.	13 Hese
François Robijn	1580	Hontschoote	VI.	13 Robijn

Naam	Geb. circa	Plaats van herkomst	Land/ Streek	Zie generatie gezin	
Jaacquemijntgen Palmeters	1595	Nieuwkerke	VI.	12 Hese	
Jaacquemijntje v.d. Walle	1580	Poperinge	VI.	13 Robijn	
Jean Martijn	1600	Verviers?	Wal.	12 Martijn	
Jenne Nicola	1600	Verviers?	Wal.	12 Martijn	
Jacob L. van der Meer	1600	Delft	Z.Hol.	12 Van der Meer	
Job C. Fassijn	1670	Gouda	Z.Hol.	10 Fassijn	
Geertje Ariens Bent	1645	Hazerswoude	Z.Hol.	11 Toornvliet	
Geertje Poelgeest	1691	Hazerswoude	Z.Hol.	09 Toornvliet	
Pieter L. Toornvliet	1605	Leiderdorp?	Z.Hol.	12 Toornvliet	
Lijsbeth J. v. Gaeijsbeeck	1605	Leiderdorp?	Z.Hol.	12 Toornvliet	
Johanna P. Kampman	1723	Lisse	Z.Hol.	08 Schiering	
Staets P. van Loo	1625	Rotterdam	Z.Hol.	11 Van Loo	
<i>Volgende generatie*</i>					
Salomon de Clerq	1575	Belle	VI.	12 De Clerq	
Janneken Brouckere	1570	Belle?	VI.	13 Van der Linde	
Jurriaan Kampman	1695	Dortmund	D	09 Kampman	
Jop H. Fassin	1610	Fechier (pais de Liège)	Wal.	12 Fassijn	
Beatrix van den Bosch	1575	Gent	VI.	13 Van der Meer	
Sara van der Ha	1610	Gouda	Z.Hol.	12 Fassijn	
Jacobmijntgen Andries	1570	Haarlem?	N.Hol.	13 Mahieuws	
Maertje van der Willick	1670	Hazerswoude	Z.Hol.	10 Poelgeest	
Louris van der Meer	1575	Kortrijk	VI.	13 Van der Meer	
Cathalina Clarife	1580	Mouvaix?	F	13 Bonte	
Janneken van den Bosse	1575	Nieuwkerke	VI.	12 De Clerq	
Sypriaen de Keuwer	1560	Poperinge	VI.	12 De Keuwer	
Marie Elin	1641	Sedan	F	11 Picard	
Marquerite Davane	1620	Sedan	F	11 Chaudron	
Marie Lienard	1600	Sedan	F	12 Elin	
Alix Grandjean	1590	Sedan?	F	12 Chaudron	
Marie Hameau	1590	Sedan?	F	12 Davane	
Marie de Larbre	1620	Sedan?	F	11 Hubert	
Susane Bala?	1640	Sedan?	F	11 Rondeau	
Harmijntje Kroneman	1695	Zwolle?	Overijssel	09 Kampman	
<i>Legenda</i>					
Bra.	Brabant	Lim.	Limburg	Wal.	Wallonië (Belgisch deel)
D	Duitsland	N.Hol.	Noord Holland	Zeel.	Zeeland
Eng.	Engeland	VI.	Vlaanderen	Z.Hol.	Zuid Holland
F	Frankrijk				

* Een kind van deze mensen staat reeds hierboven genoemd. Alleen als de vader uit een andere plaats komt, staat hij ook hierbij; moeders worden als vertegenwoordigsters van hun eigen familienaam genoemd.

Van Wijk en aanverwanten, volgorde van aankomst in Leiden

Om visueel duidelijk te laten zien welke families tot de oudste Leidenaren behoren, heb ik aan de hand van de herkomsttabel uit de inleiding van dit boek de nieuwe stedelingen op geboortedatum gerangschikt. Vrijwel alle onderstaande personen zijn tijdens hun jeugd naar Leiden

gekomen. Daarnaast behoren de families Sonneveld en Focker tot de uiterst zeldzame voorouders die vrijwel zeker al in Leiden woonden voordat het beleg van de stad door de Spanjaarden plaats had.

Naam	Geb. circa	Plaats van herkomst	Land/ Streek	Zie generatie gezin
Sypriaen de Keuwer	1560	Poperinge	VI.	12 De Keuwer
Harman de Hese	1567	Hontschoote	VI.	13 Hese
Jannetgen Honts	1570	Hontschoote	VI.	13 Hese
Janneken Brouckere	1570	Belle?	VI.	13 Van der Linde
Jacobmijntgen Andries	1570	Haarlem?	N.Hol.	13 Mahieuws
Caerl Olivier	1575	Belle	VI.	13 Olivier
Salomon de Clerq	1575	Belle	VI.	12 De Clerq
Beatrix van den Bosch	1575	Gent	VI.	13 Van der Meer
Louris van der Meer	1575	Kortrijk	VI.	13 Van der Meer
Janneken van den Bosse	1575	Nieuwkerke	VI.	12 De Clerq
Magdalena Bogaerts	1580	Hastings	Eng.	11 De Keuwer
François Robijn	1580	Hontschoote	VI.	13 Robijn
Jaecquemijntje v.d. Walle	1580	Poperinge	VI.	13 Robijn
Cathalina Clarisfe	1580	Mouvaix?	F	13 Bonte
Wijnant Schrijversz.	1592	Hertogdom Limburg	Lim.	13 Schrijver
Anna Meijer	1595	Aken	D	13 Schrijver
Susanna Chaudron	1595	Sedan	F	09 Day
Jaecquemijntgen Palmeters	1595	Nieuwkerke	VI.	12 Hese
Maeijcken de Clerq	1600	Colchester	Eng	11 Van Wijk
Thomas J.A. [van Wijck]	1600	Colchester	Eng.	11 Van Wijk
Grietjen Mahieuws	1600	Haarlem	N.Hol.	12 Van der Meer
Jean Martijn	1600	Verviers?	Wal.	12 Martijn
Jenne Nicola	1600	Verviers?	Wal.	12 Martijn
Jacob L. van der Meer	1600	Delft	Z.Hol.	12 Van der Meer
Maeijcken van der Linde	1603	Belle	VI.	12 Robijn
Pieter L. Toornvliet	1605	Leiderdorp?	Z.Hol.	12 Toornvliet
Lijsbeth J. v. Gaeijsbeeck	1605	Leiderdorp?	Z.Hol.	12 Toornvliet
Jannetje Bonte	1615	Mouvaix	F	12 Schrijver
Sara F. Paijffe	1625	Amsterdam	N.Hol.	11 Van Loo
Staets P. van Loo	1625	Rotterdam	Z.Hol.	11 Van Loo
Marie Elin	1641	Sedan	F	11 Picard
Elisabeth Hubert	1662	Sedan	F	10 Chaudron
Jean Rondeau	1665	Sedan	F	10 Rondeau
Jeanne Picard	1666	Sedan	F	10 Rondeau
Job C. Fassijn	1670	Gouda	Z.Hol.	10 Fassijn
Maertje van der Willick	1670	Hazerswoude	Z.Hol.	10 Poelgeest
Thomas Poit	1690	Sedan	F	09 Poit
Geertje Poelgeest	1691	Hazerswoude	Z.Hol.	09 Toornvliet
François Day	1695	Sedan	F	09 Day
Pieter Jonkhans	1700	't Tolhuis bij Lobith	Bra./D?	09 Jonkhans
Evert H. Schiering	1720	Osnabruck	D	08 Schiering
Johanna P. Kampman	1723	Lisse	Z.Hol.	08 Schiering

Legenda

Bra.	Brabant	Lim.	Limburg	Wal.	Wallonië
D	Duitsland	N.Hol.	Noord Holland	Zeel.	Zeeland
Eng.	Engeland	Vl.	Vlaanderen	Z.Hol.	Zuid Holland
F	Frankrijk				

Zwangere bruiden en voorechtelijke kinderen

Voorouderlijke paren, waarvan de bruid bij het aangaan van het huwelijk reeds minimaal twee maanden zwanger is en/of paren die al één of meer voorechtelijke kinderen hebben laten dopen.

Generatie gezin	Aantal maanden zwanger bij ondertrouw	Aantal voor- of buitenechtelijke kinderen	Huwelijks-jaar
06 Van Wijk	5	-	1798
07 Dee	4	-	1766
07 Van Wijk (bij andere vrouw)	-	1	-
08 Fassijn	6	-	1753
08 Schiering	2	-	1742
09 Jonkhans	8	-	1725
09 Kampman (bij andere vrouw)	-	3	-
09 Poit	2	-	1712
09 Van Wijk*	4	-	1701

* Tweede vrouw ook vier maanden zwanger bij huwelijk.

Controleerbaar zijn paren waarvan de huwelijks- én doopdata bekend zijn.

Totaal controleerbare huwelijken	38
Totaal niet-controleerbare huwelijken	26 (meestal gehuwd voor 1650)
Geen huwelijk (buitenechtelijke relaties)	<u>2</u>
Totaal	66

De paren in de oudste generaties waarvan de naam van een man of vrouw niet bekend is, heb ik niet meegerekend. In de telling van controleerbare paren komen alleen gezinnen voor waarvan een huwelijksdatum bekend is, of vrij nauwkeurig te herleiden is. De dopen vonden gewoonlijk binnen enkele dagen na de geboorte van het kind plaats.

Bij deze familietak zijn zwangere bruiden eerder uitzondering dan regel. Wat dit betreft verschillen deze mensen enigszins van de Boekooy/Stouten-tak.

Gemiddelde leeftijd bij het eerste huwelijk

Gezin en generatienummer	Man	Vrouw	Jaar huwelijk
Chaudron 10	21	17	1679
Dee 07	20	23*	1766
Dee 08	23	27	1745
Fassijn 08	26	26*	1753
Fassijn 09	23	31	1723
Heese 10	21	21	1683
Heese 11	24	26	1659
Jonkhans 09	-	25*	1725
Martijn 11	24	16 bijna 17	1661
Picard 10	-	20	1662
Poit 09	-	22*	1712
Rondeau 09	22	21	1687
Schiering 08	-	19*	1742
Sonnevelt 10	-	29	1693

Gezin en generatienummer	Man	Vrouw	Jaar huwelijk
Toornvliet 09	24	19	1711
Toornvliet 10	21	28?	1685
Toornvliet 11	19	19	1658
Van Wijk 06	19	24*	1798
Van Wijk 07	26	19	1774
Van Wijk 08	26	19	1732
Van Wijk 09	41 (a)	-*	1690 (a)
Van Wijk 10	21	-	1647

* = zwangere bruid (a) = eerste huwelijk man met een andere partner
 [...] = gegeven externe bron (b) = eerste huwelijk vrouw met een andere partner

Generatie 08 Schiering: het huwelijk valt samen met de 19de verjaardag van de vrouw.

In het bovenstaande overzicht heb ik de leeftijd van de voorouders ten tijde van hun eerste huwelijk (meestal ondertrouw) berekend, indien een doopdatum bekend is.

Mannen: totaal 401 jaar : 17 personen = gemiddeld 23,6 jaar.

Vrouwen: totaal 451 jaar : 20 personen = gemiddeld 22,6 jaar.

Aantal mannen dat ouder is dan hun vrouw: 6

Aantal vrouwen dat ouder is dan hun man: 6

Aantal paren waarvan man en vrouw even oud zijn: 3

Bij de mannen trekt generatie 09 Van Wijk het gemiddelde omhoog, anders zou het gemiddelde uitkomen op $360 : 16 = 22,5$. Dit ligt nog altijd hoger dan het gemiddelde van de Boekooy/Stouten-tak, dat uitkomt op 21,8 jaar. Het gemiddelde van de vrouwen in de Boekooy/Stouten-tak komt neer op 21,6 jaar. Een steekhoudende verklaring voor het verschil kan ik niet geven.

Aantal huwelijken per voorouderlijk paar

In de onderstaande tabel zijn echtparen opgenomen waarvan tenminste één persoon vaker dan één maal getrouwd is.

Gezin en generatienr.	Man	Vrouw	Gezin en generatienr.	Man	Vrouw
De Clerq 12	1	2	Robijn 12	1	2
Dee 07	2	1	Schrijver 12	1	2
Dee 09	2	1	Schrijver 13	3	1
Elin	2	2	Sonnevelt 11	1	2
Fassijn 09	2	1	Sonnevelt 13	2	1
Heese 11	1	2	Toornvliet 10	2	1
Kampman 09	2*	1?	Van Wijk 06	2	1
Van der Linde 13	2?	1?	Van Wijk 09	3	2
Martijn 11	1	2	Van Wijk 10	3	2
Picard 10	1	2 of 3	Van Wijk 11	1	2
Poelgeest 11	2	1?			
Totaal 21 paren					

* Jurriaan onderhoudt tijdens zijn tweede huwelijk een langdurige buitenechtelijke relatie, waaruit drie kinderen geboren worden.

Behalve de bovenstaande gezinnen resteren daarnaast dertig echtparen waarvan zowel de man als de vrouw één maal is getrouwd. Dezelfde bevindingen als bij de Boekooy/Stouten-tak vallen te herleiden: meer mannen dan vrouwen hertrouwen; en bovendien vaker meer dan twee keer.

Huwelijksgetuigen in relatie tot de bruid en bruidegom

Welke personen brengen de trouwlustigen bij voorkeur mee? Zoals globaal al duidelijk is, nemen bruiden het liefst hun moeder mee en bruidegoms hun vader. De volgende tabel schept een zeer helder beeld over de relatie van de getuigen tot de bruid en bruidegom. Mannen brengen mannen mee en vrouwen houden het ook het liefst bij hun eigen geslacht. In de tabel zijn de huwelijken van zowel de ouders als van de kinderen opgenomen.

Bruiden	Aantal	Opmerking	Bruidegoms	Aantal	Opmerking
Vader	3	a	Vader	44	b
Moeder	65	c	Moeder	9	d
Broer	0		Broer	20	
Zus	17		Zus	4	
Bekende/vriendin	17	e	Bekende/vriend	21	e
Schoonzus	16		Zwager	12	
Oom	0		Oom	6	
Tante	11		Tante	0	
Neef	0		Neef	6	
Nicht	6		Nicht	0	
Schoonmoeder	3		Schoonvader	3	
Oma	1		Opa	2	
Dochter	1		Zoon	1	
Zoon	1	= stiefzoon	Dochter	0	
Schoondochter	1		Schoonzoon	0	
Meesteresse	1		Meester	0	
Onbekende relatie	0		Onbekende relatie	0	
Af 2 ^e en 3 ^e getuigen	-17	f	Af 2 ^e en 3 ^e getuigen	-5	f
Totaal huwelijken	126		Totaal huwelijken	123	

In de negentiende eeuw waren beide ouders “verplicht” getuige en kwamen vaak nog vier andere getuigen mee (twee voor de bruidegom en twee voor de bruid). Hierdoor wordt het beeld in vergelijking tot de voorliggende eeuwen scheefgetrokken. Om die reden heb ik deze huwelijken niet meegerekend.

Verklaring

- In twee van de drie gevallen is de moeder overleden.
- Inclusief zes stiefvaders.
- Inclusief vier stiefmoeders.
- Vijf bruidegoms brengen hun moeder mee nadat hun vader is overleden en de overige vier hebben waarschijnlijk geen contact meer met hem nadat hij van zijn vrouw is gescheiden (Poit).
- De keus valt vrijwel altijd alleen op een bekende als er geen ouders of volwassen broers, zussen of andere naaste verwanten in de buurt zijn.
- De als tweede of zelfs als derde getuige genoemde persoon is vrijwel altijd minder sterk verwant dan de eerste getuige. Vrouwen nemen zeventien maal een tweede getuige mee, bruidegoms vijf maal. Het lijkt wel alsof de vrouwen meer “bewijslast” nodig hebben.

Beroepen

Het is natuurlijk allang duidelijk dat hoegenaamd iedereen in deze familietak banden heeft met de Leidse lakenindustrie. Dus is het te verwachten dat een inventarisatie van de beroepen die de voorouders uitoefenen geen opzienbarende conclusie zal opleveren. Maar aangezien ik te zijner tijd deze gegevens in een groter geheel wil verwerken, verdienen de hier besproken families zeker aandacht.

In de volgende tabellen zijn alle voorkomende beroepen van voorouders opgenomen. Als per persoon een en hetzelfde beroep meerdere keren genoemd is, is het jaar van de eerste vermelding aangehouden. Aangezien de functie van de vrouwen hoegenaamd nooit vermeld wordt in huwelijken van voor 1812, wordt het man/vrouw-beeld nogal scheef getrokken. Men kan er zondermeer van uitgaan dat vrouwen ten eerste huisvrouw waren, dat ze daarnaast bijna altijd probeerden bij te verdienen met (thuis) spinnen en vermoedelijk allerlei losse baantjes aanpakten om het krappe gezinsbudget aan te vullen (zoals tegen een kleine vergoeding op andermans kinderen passen). Vrouwen uit welvarende kringen werkten gewoonlijk nooit buitenshuis.

Beroep mannen	Vermelding in
Baaiwerker	1613
Baggeraar of baggerman*	1732, 1711, 1685, 1655
Bakker (-sknecht) *	1734, 1723, 1656, 1606
Biertapper *	ca 1570
Binnenvader van het Minnen & Armhuis*	1826
Bouratwerker	1601
Brandewijnverkoper* (bijbaan)	1606, 1718
Dekendrapier	1623
Dekenstrijker	1815
Dekenwr. (wever / werker), <i>mr tisserand</i>	1814, 1798, 1774, 1644
<i>Drapier de pinfent</i>	1645
Droogscheerder	1712
Fabrikeur	1831, 1815
Fraamwerker (-sknecht)	1766, 1766
Fusteindrapier	1617
Fusteinwerker	1626
Garentwijnder	1612
Greinwerker (of -wever)	1720, 1648
Ketenpapper	pré 1630
Kleermaker	1592, pré 1639
Kousewever, -maker	1745, 1753
Lakendrapier / Drapier / Lakenreder, makelaar in lakens	1679, 1683, 1661, 1638
Lakenwerker	1690, 1647, 1616
Leerling / Meester lakenbereider	1708, 1640
Lijndrapier	1581
Linenwever, <i>tisserand en toile</i>	1662
Molenaar (zaagmolen?)*, <i>meunier</i>	1665
Pachter slachtgeld* (bijbaan)	1583
Rokjeswever of -werker	1753
Roldrapier	1619
Roodverversknecht	1777
Saaidrapier	1596, pré 1652
Saaierwerker	1623, 1659, 1617, 1597, 1631, 1605, 1631
Schipper*	1622
Schoenmaker (mr)*, <i>cordonnier</i>	1626, ca 1560
Schrijnwerker/meubelmaker*	1583
Schutter* (verplicht)	1580
Sergeweaver, <i>serger</i>	1641, 1636
Sloffenmaker*, <i>savatier</i>	1584
Snijdersknecht (kleermakersknecht)	1581
Soldaat* (dienstplicht?)	1648
Stalknecht van de Haarlemse trekvaart*	1748
Timmerman (mr)*, <i>charpentier</i>	1662
Twijnder	1602

Beroep mannen	Vermelding in
Wafelbakker*	1622
Warmoezier*	1658
Wolverver	1723
Wolwasser	1728, 1693
Zilversmid*	1693

* = Beroep valt niet onder de lakenindustrie.

Beroep vrouwen	Vermelding in
Binnenmoeder v.h. Minnen & Armhuis*	1826
Eigenaresse bakkerij*	1675
Lakennopster	1718
Uitdraagster*	1815

Vergelijken we deze lijst met de families Boekooy en Stouten, dan valt direct op dat er veel meer variatie in beroepskeuze is bij Van Wijk en hun aanhang. Bij Stouten zorgt de familie Nagtegaal voor afwisseling door als enige vijf niet aan de lakenindustrie gelieerde banen op de lijst te plaatsen. Afgezien daarvan zijn de heren Boekooy & Stouten en consorten goed voor slechts 21 verschillende beroepen, waarvan er vier niets met stoffen te maken hebben.

De beroepskeuze van de Van Wijk-tak wijst op een (hoe bescheiden soms ook) betere beroepsopleiding voor uiteenlopende vakken die een zeker bedrijfskapitaal vergen. Sowieso geldt dit voor alle drapiers en ververs; een zilversmit kan eveneens niet om deze criteria heen. De grote uitschieters vinden we bij Van Wijk generatie 07 en in hun tijd deden de families Schrijver en Sonneveld het eigenlijk ook heel aardig.

Bedeelden

Op de gezinskaarten staan hier en daar mensen die enige tijd afhankelijk waren van armenzorg. Dat het deze tak minder slecht ging dan leden van de Boekooy/Stouten-gezinnen wordt pijnlijk duidelijk via de lijsten van bedeling in 1748/49 en 1795. In 1795 ontvangt alleen Steven Dee, zoon van generatie 07 steun terwijl in 1748/49 alleen de weduwe van Thomas Poit (generatie 09) en Jean Day (generatie 10) hulpbehoevend waren. Wie we hierbij ook niet moeten vergeten is Jan van Wijk (generatie 08) die in 1770 amper het hoofd boven water kan houden. Afgezien daarvan nam een enkele Vlaming rond 1581 graag brood aan (Harmen de Hese, generatie 13). Dat sommige mensen in dit verslag grote schulden hadden, wijst overigens eerder op financieel wanbeleid dan op echte armoede (Platteel, Sonneveld, Focker).

Frequentie voornamen

Het is ook aardig om eens te kijken welke namen aan kinderen gegeven zijn en hoe vaak een bepaalde naam binnen de familie voor komt. Dat de van oorsprong bijbelse namen, aangevoerd door Johannes/Johanna en Maria, veruit in de meerderheid zijn, is wel te verwachten. Hieronder staan weer uitsluitend de gegevens van voorouders.

Mannelijke namen

Jan, Jean	17
François, Frans	7
Pieter, Pierre	7
Dirk, Hendrik, Henry, Thierry	6
Cornelis	5
Thomas - Job - Abraham - Salomon - Nicola, Claas - Gerrit, Gerard	3
Louris - Laurens - Willem, Guiliam - Leendert - Gillis - Adriaen, Arie - Noël, Noé - Caerl - Barend	2
Steven, Estienne - Reijer - Aernaert - Sypriaen - Simeon - Wijnant - Mathijs - Jurriaen - Staets - Boudewijn - Joris	1

Vrouwelijke namen

Johanna, Jannetje, Janneke, Anna, Jenne, Jannetgen, Jeanne	17
Maria, Maertge, Marie, Maeijcken	14
Grietje, Margaretha, Marquerite	7
Catharina, Trijntje, Cathalina - Geertruijd, Geertje - Elisabeth, Lijsbeth, Elsgen - Jacquemijntgen, Jacobmijntge	3
Susanne - Sara - Beatrix	2
Judith - Abigaël - Barbara, Barber - Magdalena - Petronella - Alix - Harmijntje - Sephora - Tabita	1

Overigens zijn in verband met het voeren van patroniemen door de oudste generaties meer mannelijke voornamen dan vrouwelijke voornamen bekend. Sommige namen zijn sterk familie gebonden door vernoeming, zie bijvoorbeeld Job bij de Fassijn-reeks.

Volle wezen

Hoewel behoorlijk wat kinderen in een gebroken gezin opgroeiden, waren er toch veel minder kinderen dan verwacht, die zowel hun vader als moeder hadden verloren. De onderstaande gezinnen telden kinderen waarvan vrij zeker is dat zij voor hun vijftiengste wees werden. In de meeste gevallen gaat het hier om kinderen die pas aan het eind van hun jeugd volle wees worden. De wat jongere kinderen tussen de tien en achttien jaar werkten gewoonlijk al en konden mogelijk bij hun baas inwonen.

Gen 10 Van Wijk. Indien de kinderen waarvan ik vermoed dat ze heel jong stierven, toch in leven bleven, verweesden de laatstgeborenen.

Gen 08 Dee. Sara, geboren 1757, was 22 toen haar vader als laatste van haar ouders stierf. Louis Thomas woonde toen reeds zelfstandig.

Gen 09 Fassijn. Job Corneliszn. werd na ongeveer zijn twaalfde verjaardag en voor zijn 21ste wees.

Gen 11 Toornvliet. Vermoedelijk had Jan beide ouders verloren tegen de tijd dat hij huwde (21 jaar oud).

Gen 11 Keuwer. Voordat de kinderen trouwen, zijn beide ouders al gestorven.

Gen 08 Schiering. Hermijntje, Jan en Maria brengen een deel van hun jeugd door in het Lutherse weeshuis.

Gen 10 Chaudron. Elisabeth en Jean worden aan het eind van hun jeugd weeskinderen.

Gen 09 Jonkhans. Alle kinderen, op de middelste vroeg gestorven zoon na, verliezen hun vader en moeder wanneer ze tussen de vijf en zeventien jaar oud zijn.

Gen 11 De Meij. Indien dit toch haar ouders zijn, verloor Barbara hen misschien toen zijzelf ongeveer tien jaar oud was.

Gen 12 Schrijver. De jongste zoon David is wees voordat hij zelf twintig jaar oud is.

Gen 13 Schrijver. De kinderen van Wijnand en Aechje Trioens verwezen voordat de oudste van hen achttien is.

Gen 13 Van der Linde. Een deel van het jongere kroost wordt aan het eind van hun jeugd wees, onduidelijk wanneer precies.

Gen 12 Sonneveld. Na de pestepidemie van 1635 blijft de dertienjarige Gerrit mogelijk als enige overlevende van het hele gezin in leven.

Het lijkt erop dat met name ooms, tantes en grootouders de eerst aangewezen personen waren om voor de kinderen te zorgen, zeker als er ook geen stiefouder was. Opname in een weeshuis zal vast de laatste optie geweest zijn, alleen al, omdat het stadsbestuur van Leiden graag zag dat de inwoners zelf hun boontjes dopten. Leidse weeskinderen werden in de achttiende eeuw niet allemaal in het weeshuis aan de Hooglandsekerkgracht ondergebracht. Weeskinderen ouder dan twaalf jaar kwamen in het Arme Kinderhuis terecht. Deze kinderen werden gewoonlijk uit werken gestuurd.

Huizenbezit

De families bezaten de meeste huizen vlak na hun aankomst in Leiden en ten tijde van de Gouden Eeuw. Zeker vergeleken met de Boekooy/Stouten-tak konden zij zich aardige woningen veroorloven. Hier staat alleen het huizenbezit van de voorouders, maar enkele paren hebben kinderen voortgebracht, die uiteindelijk veel royalere panden of meer onroerend goed in handen kregen. De echte uitschieters zijn natuurlijk de Gebroeders Van Wijk (Willem Frederik en Thomas, de kleinkinderen van generatie 07) en Mathijs Huijst (zoon van Maertge Salomons de Clerq, weduwe van Thomas Janszn Aernaert [van Wijk], generatie 11). Daarnaast bezaten leden van de families Bonte en Schrijver tevens enkele ruime panden. Boven alles en iedereen steekt Anthonis Joriszn Focker uit (zoon van Focker generatie 13). Hij bezat landerijen in diverse dorpen ten oosten van Leiden, een steenfabriek langs de Rijn in Koudekerk en meer dan 230 huizen en huisjes in Leiden! Ziehier een reden waarom ik aan het gezin waarin hij is opgegroeid een apart boek wijd.

Gezin en generatienummer	In bezit circa	Totale waarde in guldens (soms ruwe schatting)
Dee 07	1792	465
Fassijn 11	1670	400
Fassijn 12	1637	? bezittingen bij Luik
Focker 13	1580	2000
Heese 10	1710	800
Hese 11	1672	2500
Jonkhans 09	1735	550
Jonkhans 10/11	1700	? bezittingen te Herwen
Linde vd 13	1610	800
Van Loo 11	1680	1200
Van der Meer 12	1660	875
Van der Meer 13	1630	2000
De Meij 11	1660	4500
Olivier 13	1610	475
Picard 10	1700	500
Plateel 12	1665	2800
Robijn 13	1610	200
Rondeau 09	1730	700
Schrijver 12	1660	14000
Schrijver 13	1645	8000
Sonnevelt 11	1640	3000
Sonnevelt 12	1620	2300
Sonnevelt 13	1600	500
Toornvliet 09	1740	100
Van Wijk 06	1840	8650
Van Wijk 07	1790	850
Van Wijk 08	1768	350
Van Wijk 10	1655	3380
Van Wijk 11 (2 ^e huw. vrouw)	1650	5000

Adressen

Het is leuk om te weten in welke stadsdelen de meeste families woonden. Voor een gelijkmatige verdeling heb ik als peiladres de straat aangehouden die genoemd wordt bij het huwelijk van de voorouders. Indien er geen huwelijksgegevens beschikbaar waren, is het eerstvolgende bekende adres verwerkt.

Straat te Leiden	Jaar vermelding	Stadsdeel in 1999
Raamsteeg	1683, 1659, 1631, 1631, 1631	Academiewijk
Swietenstraat (nu V.d. Werffpark)	1622	Academiewijk
Haarlemmertrekvaart b.d.	1748	Buiten stadswal N

Straat te Leiden	Jaar vermelding	Stadsdeel in 1999
Marepoort		
Nieuwsteeg	1687	Burcht
De Camp (als wijk)	1712, 1687	Camp
Moriaansteeg (Camp)	1712, 1714	Camp
Vrouwe Camp (Caeciliastraat)	1766, 1766, 1766	Camp
(Aan de) Zijlpoort (Vest)	1685, 1643, 1581, 1581	Haven
Haven	1685	Haven
Ververstraat	1693, 1688	Haven
Kijfgracht	1732, 1711	Havenwijk
Oude Voorstad / Oude Vergroting / Zuidzijde	1732, 1658, 1658, 1652	Havenwijk
Waardgracht	1701, 1701	Havenwijk
Hoge Woerd	1622, 1622, 1606, 1606, 1560, 1560	Levendaal
Korte Kijfhoekstraat	1753	Levendaal
Levendaal	1614, 1656	Levendaal
Jan Vossensteeg	1798	Marendorp
Haarlemmerstraat [Marendorp Rijnzijde]	1720, 1659, 1658, 1646, 1693, 1598	Marendorp/Camp
Oude Vest	1745	Marendorp/Camp
Oude Rijn	1723, 1646	Marendorp/Pancras
Nieuwe Volmolengracht	1623	Noordvest oost
Oostdwarsgracht	1693	Noordvest oost
Scheistraat	1720	Noordvest west
Oude Singel	1630, 1683, 1661	Noordvest west/ oost
Langegracht	1647, 1633, 1661, 1655, 1649, 1638, 1620, 1620, 1638, 1638	Noordvest west/ oost tot Havenwijk
Hooigracht	1725	Pancras
Lange Koppenhinksteeg	1753	Pancras
Middelstegracht	1774, 1774	Pancras
Tweede Groenesteeg	1711	Pancras
Uiterstegracht	1634	Pancras
Nieuwe Herengracht	1723	Pancras?
Ketelboetersteeg	1651	Pieterswijk
Kloksteeg	1651	Pieterswijk
Koepoortsgracht (Douzastraat)	1631	Pieterswijk
Langebrug [Overwelfde Voldersgracht]	1647, 1725, 1693	Pieterswijk
Maarsmansteeg	1616	Pieterswijk
Plaatsteeg	1656	Pieterswijk
Binnenvestgracht (bij de Mors)	1745	West
Kruisstraat (Smidsteeg)	1798	West

Bronvermelding

Dit boek bevat verwijzingen naar, citaten en achtergrondinformatie uit de volgende publicaties.

- A) *The Cloyes-Dagwell Genealogy*, Obetz. (circa 1960). Dit is waarschijnlijk een eigen uitgave, ongenummerd. (Public Library Colchester, Engeland.)
- B) Historisch tijdschrift Holland 4/5 okt. 1995, *Leiden, stad van vluchtelingen*, P.J.M. de Baar, artikel pagina 236-253.
- C) *Stof uit het Leidse verleden. Zeven eeuwen textielnijverheid*. Onder redactie van J.K.S. Moes en B.M.A. de Vries, Leidse Historische reeks 5, Uitgeverij Matrijs, ISBN 90 5345 005 x, 1991.
- D) *Gezinsgeschiedenis. Vier eeuwen gezin in Nederland*, onder redactie van prof. dr. G.A. Kooy, Assen, Uitgeverij Van Gorcum, 1985, ISBN 90 2322 1079.
- E) Jubileumboekje *Van Schaap tot deken*, uitgave Textielfabrieken Gebrs van Wijk & Co NV te Leiden, pag. 15-17.
- F) *Door de wol geverfd. Herinneringen aan de Leidse Textielindustrie in de twintigste eeuw*, D.J. Noordam, J.K.S. Moes en J. Laurier, Walburgpers, Zutphen, ISBN 905730184, 1998. In dit boek staan veel foto's van fabrieken tine Leiden, waaronder die van Van Wijk.
- G) Serie *Leids Jaarboekje* Jaarboekje voor Geschiedenis en Oudheidkunde van Leiden en Omstreken, jaargang 1 t/m ... (1904-...). Leids Jaarboekje 1939, Willem Frederik Verhey van Wijk, Vereniging Oud Leiden, 1939. Deze bron staat in de tekst ook wel aangegeven als L.J.
- H) *De echo van de waarheid. Verhalen uit de achterbuurt door Wout Bodrij*. ISBN 90 9000 4025. Geschiedenis Leiden, verhalen 1900-1939, pag. 36 De baggermannen.
- I) Zie voor dit soort beschrijvingen van gereedschap en stoffen: *Goed garen. Termen en begrippen van de textielnijverheid uit heden en verleden*, Els de Baan, Uitgeverij Goossens, Rijswijk/ Stedelijk museum De Lakenhal, Leiden, 1995?, ISBN 90 6551 313 2.
- J) *De geschiedenis van de Leidsche lakenindustrie*, N.W. Posthumus, 3 delen, 's Gravenhage, 1908-1939.
- K) Bron van de beschrijvingen over de situatie in Poperingen, Gent, Kortrijk, Belle en Hondschote: *Zuid-Nederlanders in de Republiek 1572-1630. Een demografische en cultuurhistorische studie*, Dr. J. Briels, Sint-Niklaas, Danthe, 1985, ISBN 90-6467-062-5.
- L) *Textielhistorische Bijdragen 36 (1996)*, Stichting Textielgeschiedenis, reds. J.L.J.M. van Gerwen ... [et al.], ISBN 90 7171 511 6, artikel: Textielondernemers en het Leidse patriciaat, 1574-1795, door D.J. Noordam, pag. 20-36.
- M) Gebaseerd op: *De Vereenigde Oost-Indische Compagnie*, Els M. Jacobs, hoofdstuk 8 Tropisch Nederland, uitgave Teleac/NOT/Keravisaal Zeist, 1997, ISBN 90-6533-445-9.
- N) *Geringde Buffels en heren van stand, Het patriciaat van Leiden 1574-1700*. D.J. Noordam, uitgeverij Verloren, Hilversum, 1994, ISBN 90-6550-127-4, pag. 81.
- O) Serie *Hutspot Haring en Wittebrood. Tien eeuwen Leiden, Leienaars en hun ...* (onderwerptitel), Uitgave De Kler-Waanders, 1981/82, 13 delen, ISBN 90 6630 001 9.
- P) *Leidse wevers onder gaslicht, 1850-1915*, A.J. Backer, Uitgave Van Reemst, Amsterdam.
- Q) *De Vereenigde Oost-Indische Compagnie*, Els M. Jacobs, Uitgave Teleac/NOT/Keravisaal Zeist, 1997, ISBN 90 6533 4459.
- R) *Armoede en sociale spanning. Sociaal-historische studies over Leiden in de achttiende eeuw*, o.r.v. H.A. Diederiks, D.J. Noordam en H.D. Tjalma, Historische Vereniging Holland, Hollandse Studiën 17, Uitgeverij Verloren, Hilversum, 1985, ISBN 90 7040 318 8.
- S) *Historische plattegronden van Nederlandse steden*, deel 7, Leiden, o.r.v. D. de Vries, De stichting Historische Stadsplattegronden, 1997, Lisse.
- T) *Het kopergeld van de Gouden Eeuw*. Deel 1. Het dagelijks brood, A.Th. van Deursen, Assen, Uitgeverij van Gorcum, 1978, ISBN 90 232 1553 2.

Geraadpleegde en aanbevolen literatuur

- *58 Miljoen Nederlanders. Kaleidoskoop van de vaderlandse geschiedenis.* Red. A.F. Manning en M. de Vroede, Uitgeverij Amsterdam Boek BV, Amsterdam, 1981, ISBN 90 2749 459 2. Populair wetenschappelijk boek met losse uitgaven, waarin steeds een ander onderwerp behandeld wordt, voorzien van veel illustraties.
- H.M. van den Heuvel, *De criminele vonnisboeken van Leiden 1533-1811*, Rijnland, tijdschrift voor sociale genealogie en streekgeschiedenis voor Leiden en omstreken, 14-15 (1977-1978).
- *Groenesteeg. Geschiedenis van een Leidse begraafplaats*, I.W.L. Moerman en R.C.J. van Maanen, Uitgeverij Matrijs, 1994, ISBN 90 5345 051 3.
- *Hannekemaaiers en kiepkerels*, Korn. Mulder, Knoop & Niemeijer, Haren, 1973, ISBN 90 6148 256 9. Dit boekje gaat over de Duitse immigranten.
- *Klinkende munt. Geschiedenis van het geld in de lage landen.* Bert van Beek, e.a., Elsevier, 1985, ISBN 90 1005 650 3.
- *Vlucht naar de vrijheid, de Hugenoten en de Nederlanden*, H. Bots, G.H.M. Posthumus Meijjes, F. Wieringa, Amsterdam, 1985, De Bataafsche Leeuw, ISBN 90 6707 0645.
- *Wie hij zij, man of wijf. Vrouwengeschiedenis en de vroeg-moderne tijd.* Els Kloek. Hilversum, Verloren, 1990, ISBN 90 6550 230 0. Diverse artikelen over Leidse situaties.